

Enkel toegang voor bewoners en klussers

Hoe houd je toerisme leefbaar? Op de Faerøereilanden experimenteren ze met klussende reizigers. Dat is te zeggen: één keer per jaar kun je deelnemen aan een loting. De gelukkigen mogen dan, tegen kost en inwoon, een paar dagen lang paden en uitzichtpunten herstellen.

Door **Kaat Schaubroeck**
Beeldverhaal **Jochen Verghote**
en **Katleen Willaert/LUCID**

“Blijf hier weg, we gaan dicht”: het is geen alledaagse manier om toeristen te lokken, maar wat een geniale zet was dat van Visit Faroe Islands, de toeristische dienst van de Faerøereilanden. Op februari 2019 stuurde die een filmpje de wereld in. “In een tijd waarin reizigers altijd op zoek zijn naar iets nieuws, rijst de

vraag hoe we de eilanden onbezoeeld kunnen houden”, zo klonk het. Waarop premier Aksel V. Johannesen met uitgestreken gezicht verkondigde: “In naam van de regering verklaar ik de eilanden hierbij gesloten voor onderhoud.” Waren wel nog welkom: vrijwilligers die wilden meehelpen om de paden te onderhouden, wegwijzers aan te passen of her en der een bank of shelter neer te zetten. Natuurlijk waren de 18 eilanden niet echt gesloten, het ging om een tiental toeristische sites waar je enkele dagen in april niet naartoe kon, maar de stunt haalde de internationale media, de Faerøereilanden kregen aandacht als magische bestemming, en de website waarop vrijwilligers zich konden melden, crashte. Dat eerste jaar waren er in een week tijd 3.407 aanmeldingen, waaruit 110 vrijwilligers geloot werden.

Wat de ‘winnaars’ te wachten stond: hard labour (in weer en wind stenen verslepen, schoffelen, timmeren, palen heien) tegen kost en inwoon. Maar ze hadden tijdens hun verblijf ook exclusief toegang tot de toeristische highlights waar ze aan de slag gingen. Zo werkten ze onder meer aan een nieuw pad naar de kolonie van

papegaaiduikers op Mykines-eiland en aan de hoge klif van Trælanipa – een Instagram-favoriet. In de jaren daarna bleef de *Closed for maintenance*-campagne dat gevoel voeden dat je het groot lot won als je mocht gaan klussen. Voor de editie van 2024 waren er in 48 uur tijd al 5.945 aanmeldingen voor 80 ‘vacatures’. Die vrijwilligers worden voornamelijk blind geloot, maar ook deels gekozen, omdat ze een bepaalde expertise hebben. Journalisten of fotografen hebben bij de selectie ook weleens een voetje voor, want het blijft, naast veel andere dingen, toch een marketingcampagne. Eentje met een vraagteken, dat wel, want wat is het nu: willen de Faerøer meer toeristen, of minder?

HOE ZEG JE

“MAG IK JE KUSSEN?”

“Grimmige, weelderig groene, met stenen bezaaide, dramatisch mooie eilanden”, zo noemde een Amerikaanse journalist de Faerøer in 1972, in een reisreportage in *The Times*. Hij bezong de achttien eilanden tussen IJsland en Noorwegen als een nieuwe hotspot voor de

Amerikaanse avant-garde: “een erg klein, zorgvuldig geselecteerd aantal toeristen, diegenen in wie nog het vuur brandt voor avontuur, en het verlangen om nieuwe gebieden te verkennen, of er zelfs de eerste te zijn.” Waarop de reporter nog even vermeldde dat het eten er niet te vreten was en dat het klimaat nieuwe dimensies gaf aan het woord “wisselvallig”. De Faerøer, met 300 regendagen, 70.000 schapen, 110 vogelsoorten, 55.000 inwoners en niet één McDonalds, bleven nog decennialang die geheimtip voor de avonturier. Pas in de voorbije jaren steeg het aantal bezoekers indrukwekkend. Dat komt doordat de eilanden zelf intussen veel meer te bieden hebben voor de verweerde reiziger: meer rechtstreekse vluchten, een levendige culturele scene in Tórshavn, meer restaurants – er is er zelfs eentje met twee sterren (Koks, in 2024 wegens verbouwingen tijdelijk op Groenland). Bovendien krijgen ze flink wat Instagram-toeristen, met hun fotogenieke kliffen, watervallen, Lord of the Rings-achtige heuvels, en met graszoden bedekte huizen die erg aan Hobbitstee doen denken. Plus: ze hebben zich de voorbije jaren

geregeld in de kijker gewerkt met grappige, haast aandoenlijke campagnes, zoals *sheep view*: om hun plek op Google Street View te vragen, monteerden ze camera's op een paar schapen. Zo kon iedereen eens goed lachen om het eiland met al die schapen, maar tegelijk ook de verbluffende schoonheid zien. Later maakten ze ook nog hun eigen versie van Google Translate, door locals te vragen zinnigjes als “mag ik je kussen” in het Faerøer uit te spreken.

Intussen lokken de Faerøer 110.000 bezoekers per jaar, die vooral in de zomer komen, en die welkom zijn om de economie te voeden. Maar de grotere aantallen leiden ook vaker tot spanningen met de bewoners, zeker als ze in de zomermaanden collectief over hun landerijen denderen, of in de pittoreske dorpen drones loslaten boven de huizen. Voor veel locals is de maat vol. Legendarisch is het dorpje Saksun, waar bezoekers meer dan eens verjaagd zijn. Her en der eisen boeren intussen een toegangsprijs bij het wandelpad dat door hun land loopt. Ook voor de natuurpracht op het eiland vraagt het toerisme een delicatere evenwichtsoefening: waar ooit alleen herders liepen, komen plots

heel wat wandelaars tegelijk voorbij. Paden geraken geërodeerd, nesten en planten worden vertrappeld.

STEENMANNETJES MAKEN

Intussen heeft de toeristische dienst alweer een nieuwe campagne gelanceerd, die ditmaal draait rond het begrip *Heim*, thuis. Die engageert zich voor een vorm van toerisme die ten goede komt aan de mensen die op de eilanden wonen en werken, en ook van de flora en fauna die er al eeuwen ‘thuis’ is. Op de verlanglijst staan onder meer: boerderijtoerisme, duurzame souvenirs, aandacht voor de lokale keuken, een revival van de moestuintjes om verse groenten aan de horeca te leveren, betere contacten, meer onderzoek naar de natuur op het eiland. Maar toch ook: meer groei, meer winst, meer jobs. Binnen die evenwichtsoefening past de *Closed for maintenance* nog altijd wonderwel – als een manier om reizigers tegelijk warm te maken en te sensibiliseren, en de contacten met de locals te verbeteren. Vrijwilligers slapen en eten bij de bevolking, en werken samen met andere, lokale vrijwilligers. Wat begon als een stunt, kan

op termijn misschien inspireren voor vormen van toerisme waarbij bewoners minder het gevoel hebben dat ze beroofd worden. “Op verschillende plekken in Europa is over-toerisme een thema in de media”, zei Guðrið Højgaard, directeur van Visit Faroe Islands bij de lancering in 2019. “We hebben het geluk dat toerisme zich hier pas laat ontwikkelt, zodat we kunnen leren uit de fouten die op andere bestemmingen zijn gemaakt. Dit was voor ons een test om proactief te handelen.”

Katleen Willaert en Jochen Verghote, beiden fotograaf, namen deel aan de *Closed*-editie van 2023, en hadden als opdracht de ‘steenmannetjes’ langs een wandelpad te herstellen. “De oorspronkelijke steenmannetjes zijn heel precies gedocumenteerd”, zegt Katleen. “Ze markeren het wandelpad over de berg tussen de 2 dorpen en zijn zo geplaatst dat je steeds de volgende moet kunnen zien. Zo kan je niet verdwalen. We kregen de plannen mee en een landschapsarchitect toonde ons hoe het moest. Door de jaren heen maakten toeristen zelf steenmannetjes en die ‘illegale’ hoopjes stenen moesten we afbreken, om geen verwarring te stichten. Andere

hoopjes moesten we verstevigen of verplaatsen. Soms maakten we er wedstrijdjes van: om ter mooi of om ter snelst.”

Voor Katleen en Jochen werd de reis een manier om anders naar een bestemming te kijken. Of liever: om af te zien van het idee dat een plek zomaar een bestemming is. “We hebben samengewerkt en -geleefd met een groep buitenlandse, maar ook lokale vrijwilligers. Dat maakt dat we nu een grotere connectie voelen met het land en zijn bewoners. We hebben het land een klein beetje hersteld, we hebben het vastgenomen en bewerkt. We zongen mee aan het kampvuur, we verzamelden stenen op de berg, we wisten ons zweet weg in de rivier, we aten het lam van de wei. Het is niet meer zomaar een bestemming, we hebben er zelf een stukje achtergelaten, het land is nu ook van ons. Dankbaar dat we die kans kregen.”

“Closed for maintenance, open for voluntourism” vindt in 2024 plaats van 2 tot 4 mei en is al een hele tijd volzet. Wie op de hoogte wil blijven voor 2025: visitfaroeislands.com/en/closed

Bron artikel: *De Standaard*, 20 april 2024,
https://www.standaard.be/cnt/dmf20240415_94365679.

Dit artikel werd gereproduceerd met toestemming van de uitgever, alle rechten voorbehouden. Elk hergebruik dient het voorwerp uit te maken van een specifieke toestemming van de beheersvennootschap
License2Publish: info@license2publish.be.